

PŘÍPRAVA OPERAČNÍCH PROGRAMŮ PŘESHraniční SPOLUPRÁCE 2014–2020

Vladimír Šourek

Programy přeshraniční spolupráce se staly neodmyslitelnou součástí podpory rozvoje společného pohraničí. Jejich výjimečnost spočívá v tom, že na rozdíl od ostatních programů podporovaných Evropskou unií jsou realizovány ve spolupráci se sousedními zeměmi. To znamená, že jak na programové úrovni (jsou řízeny ústředními orgány státní správy obou států v rolích řídicího orgánu a národního orgánu programu), tak i na projektové úrovni (do projektu vstupují minimálně dva projektoví partneři, z nichž aspoň jeden musí být ze sousedního státu). Samozřejmě, že tato skutečnost si klade vyšší nároky na administraci programu, potažmo projektu. Význam těchto programů s pokračováním programových období neustále narůstá. I když je jejich finanční zabezpečení ze zdrojů EU ve srovnání s ostatními programy naplňujícími strategii Národního strategického referenčního rámce 2007–2013 podstatně menší, počet úspěšně zakončených projektů, efektivita finančních prostředků na ně vynaložených, pestrá škála oblastí podpor, pro které jsou určeny a jejich obliba v regionech jsou důvody, proč přeshraniční programoví partneři usilují o zachování jejich kontinuity i v programovém období 2014–2020.

Důkazem toho, že i samotná Evropská komise těmto programům přikládá s postupem času neustále větší význam je skutečnost, že zatímco v období 2000 (2004)–2006 byly realizovány pouze v rámci Iniciativy Společenství INTER-REG IIIA, v období 2007–2013 jsou realizovány již v rámci samostatného Cíle 3 – Evropská územní spolupráce. Programy totiž ideálně zapadají do filozofie EU směřující ke sjednocování evropského prostoru. Již od počátku devadesátých let minulého století jejich úspěšná existence znamenitě přispívá k odbourávání hranic mezi participujícími státy, které na programech spolupracují, a to nejen fyzických, ale zejména psychologických bariér mezi obyvatelstvem. Podpora velkého množství projektů směřuje např. do příhraniční infrastruktury na jedné straně, a do neinvestičních projektů typu people to people na straně druhé.

S využitím výše uvedených skutečností a touto formou podpory EU se stal další rozvoj pohraničí deklarovaným cílem České republiky a jejich sousedů, potažmo programových partnerů, v současné době se již společně připravujících na nastávající programové období. Jde tedy o cíl pro vytváření společného a perspektivního životního, přírodního a konkurenceschopného hospodářského prostoru se zlepšenými životními podmínkami pro jeho obyvatele.

Vláda ČR svým usnesením č. 867 ze dne 28. listopadu 2012 k přípravě programů spolufinancovaných z fondů Společného strategického rámce pro programové období 2014–2020 v podmínkách České republiky mimo jiné schvaluje vymezení operačních programů, kam neodmyslitelně patří všech pět operačních programů přeshraniční spolupráce včetně operačních programů nadnárodní a meziregionální spolupráce. Rovněž tak ukládá ministru pro místní rozvoj, aby ve spolupráci s odpovědnými orgány členských států, které se spolu s Českou republikou zúčastňují programů přeshraniční spolupráce, tedy s programovými partnery, tyto programy připravil a do 31. 3. 2013 předložil vládě informaci o stavu jejich přípravy.

Na základě tohoto usnesení vlády ČR vydal ministr pro místní rozvoj dne 11. ledna 2013 rozhodnutí č. 2/2013 o pově-

ření Odboru evropské územní spolupráce výkonem funkce řídicího/národního orgánu pro operační programy přeshraniční spolupráce.

Nezávisle na těchto zásadních krocích započal Odbor evropské územní spolupráce již ve 2. polovině roku 2011 vyjednávání se svými programovými partnery ohledně budoucího programového období. Průběh přípravy s jednotlivými programovými partnery není samozřejmě stejný a odvíjí se od zvyklostí, jiné struktury státní správy, časových možností a legislativy země programového partnera, se kterým je program sdílen. Rovněž tak je tato příprava limitována vývojem příslušné evropské legislativy a závěry relevantních vyjednávání v rámci střídajících se předsednictví EU, kde za Českou republiku sehrává velmi důležitou roli Ministerstvo pro místní rozvoj v roli Národního orgánu pro koordinaci. Zejména se jedná o nová nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných ustanoveních, o Evropském fondu regionálního rozvoje a o podpoře Evropské územní spolupráce z Evropského fondu regionálního rozvoje.

Dne 5. prosince 2011 podepsali náměstek ministra pro místní rozvoj Michal Janeba, ministr zemědělství a rozvoje venkova Slovenské republiky Zsolt Simon a náměstek ministra regionálního rozvoje Polské republiky Marceli Niezgoda společné prohlášení, ve kterém vyjadřují společný zájem pokračovat v přeshraniční spolupráci v rámci strukturálních fondů EU, tj. pokračovat v realizaci operačních programů přeshraniční spolupráce Slovensko – Česká republika, Česká republika – Polsko a Polsko – Slovensko i po roce 2014. Analogické dokumenty podepsal ve druhé polovině roku 2012 náměstek ministra pro místní rozvoj Michal Janeba s tajemnicí Ministerstva hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologií Svobodného státu Bavorsko Katjou Hessel a s Barbarou Schwarz z Úřadu spolkové vlády Dolního Rakouska. Přechod kompetencí za danou problematiku spojenou s realizací operačních programů přeshraniční spolupráce ve Svobodném státu Sasko z Ministerstva hospodářství, práce a dopravy na Ministerstvo zemědělství a životního prostředí byl jedním z důvodů, proč tento dokument nebyl dosud se Svobodným státem Sasko

podepsán. Na posledním jednání saského řídicího orgánu, Ministerstva zemědělství a životního prostředí se zástupci Odboru evropské územní spolupráce v Drážďanech dne 13. února 2013 byl podpis tohoto dokumentu naplánován na 2. května 2013. Za českou stranu bude podepisovat opět náměstek ministra pro regionální rozvoj Michal Janeba a za saskou stranu pak státní tajemník Ministerstva zemědělství a životního prostředí Frank Kupfer.

Hlavním cílem společné přípravy je především plynulé navázání na stávající programovou periodu. To spočívá, jak je již téměř shodně deklarováno v uváděných společných prohlášeních, v zachování stávajících řídicích struktur programů, v nastavení efektivních postupů v předkládání, hodnocení a schvalování projektových žádostí, v kontrole, monitoringu a vyúčtování. Neméně významným společným cílem je dosáhnout zlepšení konkurenceschopnosti společného pohraničí, posilování jeho soudržnosti a vytváření jeho atraktivity s ohledem na různorodost regionů spolupráce.

V této fázi spočívá příprava ve vytváření základního programového dokumentu jako nezbytné podmínky ke schválení programu v Evropské komisi. Za tímto účelem jsou vytvořeny pracovní bilaterální skupiny složené z řídicího orgánu programu, národního orgánu programu a regionů, jichž se programy dotýkají. V současné době jsou tyto dokumenty v různém stadiu rozpracovanosti z již dříve uvedených důvodů. Zásadním úkolem pracovních skupin je v současné době i výběr stanoveného počtu tematických cílů Nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných ustanoveních, které by se promítly do konkrétních priorit ideálně vyhovujícím potřebám regionů, a na kterých se obě strany shodnou. Jedná se o 4–5 tematických cílů, vždy podle programu. Nedílnými součástmi každého dokumentu jsou pak regionální analýzy, na jejichž základě dochází k výběru tematických cílů, zajištění ex-ante hodnocení operačního programu a zajištění posouzení vlivu operačního programu na životní prostředí. Podle programu a dohody jeho programových partnerů jsou tyto části dokumentace vytvářeny samostatně na základě veřejné zakázky.

Pro příklad uvádíme tabulku tematických cílů fondů SSR s vybranými cíli u připravovaného Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovensko – Česká republika 2014–2020. Zvolení čtvrtého tematického cíle je zatím otázkou diskuse.

1. **Posílení výzkumu, technologie a rozvoje inovací**
2. Zlepšení přístupu, využití a kvality informačních a komunikačních technologií
3. Zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků, odvětví zemědělství
4. Podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích
5. Podpora přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik
6. **Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů**
7. **Podpora udržitelné dopravy a odstraňování překážek v klíčových síťových infrastrukturách**
8. Podpora zaměstnanosti a podpora mobility pracovních sil
9. Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě
10. **Investice do vzdělávání, dovedností a celoživotního učení**
11. Posilování institucionální kapacity a účinné veřejné správy

Dle navržené verze k tematickým cílům schválené Radou EU během dánského a kyperského předsednictví roku 2012 bude nutné 80 % finančních prostředků na program alokovat na maximálně čtyři vybrané tematické cíle (dle předběžného návrhu Evropského parlamentu bude nutné 100 % finančních prostředků alokovat na maximálně pět tematických cílů). Dle rozhodnutí Rady EU o Víceletém finančním rámci bude dotační sazba Evropské územní spolupráce maximálně 85 %. (Původní návrh byl 75 %.) Rovněž dle tohoto rozhodnutí platí pro všechny programy pravidlo n+3 pro celé programové období a neodečitatelná DPH bude způsobilá ve všech případech, včetně investičních projektů.

Rozpočet pro Evropskou územní spolupráci činí 8,948 mld. EUR, jedná se tedy o nárůst oproti současným 7,750 mld. EUR o cca 15 %. Samozřejmě jsou tyto údaje mezivýsledky jednání Rady EU. Vše bude záležet na konečném rozhodnutí Evropského parlamentu.

*Ing. Vladimír Šourek
Odbor evropské územní spolupráce
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*

ENGLISH ABSTRACT

Preparation of operational programmes of cross-border cooperation from 2014 to 2020, by Vladimír Šourek

Programmes of cross-border cooperation have become an integral part of the support of development in common bordering regions. Their singularity is the fact that unlike other projects supported by the EU they are realized by cooperation of neighbouring countries. At the programming level they are managed by bodies of central administration of both countries, while at the project level at least two partners enter the project, of whom at least one must be based in the neighbouring country. Obviously, this makes it more difficult to administer the programme as well as the project. Nevertheless, the importance of these programmes is increasing. Their financial backing is considerably lower than that of other EU supported programmes within the 2007–2013 National Strategic Reference Framework, but the number of successfully completed projects, the effectiveness of the expense, the variety of supported purposes and their popularity in bordering regions are all reasons why cross-border programme partners will endeavour to maintain the continuity of these programmes in the 2014–2020 programme period.